

نهج البلاغه

ویژه ی گروه ناشنوا

(پایه دهم)

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی ، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲.....	سخنی با دانش آموزان.....
۴.....	مقدمه .....
۵.....	معنای نهج البلاغه.....
۶.....	نهج البلاغه دارای چند بخش است و چگونه جمع آوری شد؟.....
فصل اول: بخشی از خطبه های امام علی (ع)	
۸.....	حمد و ستایش خدا.....
۱۰.....	روزه .....
۱۱.....	پرهیز از دروغگویی.....
۱۳.....	خداشناسی و شگفتی آفرینش جانداران.....
۱۵.....	خوشرویی .....
۱۶.....	خود آزمایی.....
۱۹.....	جدول.....
۲۱.....	منابع .....

سخنی با دانش آموزان عزیز:

✿ سلام بر گلهای خوشبوی ایمان و بندگی ✿

خدا را شکر می کنیم که می خواهیم در کنار کتاب آسمانی قرآن کریم، با نهج البلاغه هم آشنا شویم. حضرت امام علی (ع) امام اول ما شیعیان است. رفتار، اخلاق و سخنان امام علی (ع) می تواند راهنمای ما مسلمانان باشد و عمل به آن باعث سعادت ما در دنیا و آخرت شود.

نهج البلاغه کتابی بسیار با ارزش است که سخنان زیبا و نورانی حضرت علی (ع) در آن آمده است. ما با خواندن این کتاب می توانیم با سخنان امام علی (ع) آشنا شویم و راه و روش امام علی (ع) را در زندگی خود به کار ببریم.

کتاب نهج البلاغه و قرآن کریم می توانند راهنمای خوبی برای ما باشند و راه درست زندگی کردن را به ما نشان دهند.

وقتی ما قرآن کریم و نهج البلاغه را می خوانیم، قلب خود را با سخنان الهی و کلام امام علی (ع) نورانی می کنیم و به خدا نزدیک تر می شویم.

حضرت امام جعفر صادق(ع) درباره ی ارزش عبادت در دوران نوجوانی می فرماید:

" دوست داشتنی ترین آفریده ها در نزد خداوند، جوان نورسیده و با طراوتی است که جوانی و شادابی خود را در راه اطاعت خداوند سپری می کند. خداوند به چنین فردی نزد فرشتگانش افتخار می کند و می فرماید این بنده ی واقعی من است." ما هم به جوانانی مثل شما افتخار می کنیم.

مقدمه

پیامبر(ص) فرموده است: " زینت دهید مجالس خود را با یاد و نام امیرالمؤمنین علی(ع)."

امام علی(ع)، امام اول ما شیعیان است. امام علی(ع) کسی است که توسط پیامبر(ص) به عنوان برادر و جانشین خود معرفی شد. او الگوی مناسبی برای مسلمانان شد. و ما می توانیم از سخنان با ارزش ایشان در زندگی کمک بگیریم.

امام علی(ع) در طول عمر خود سخنان زیبا و دلنشینی برای مردم داشتند که یکی از دانشمندان بزرگ اسلام به نام شریف رضی که در سال ۳۵۹ هجری در بغداد به دنیا آمده بود به دلیل علاقه ی زیادی که به امام علی(ع) داشت در طول ۲۰ سال سخنان ایشان را جمع آوری کرد و در این راه سختی زیادی کشید و تصمیم گرفت سخنان امام علی(ع) را در یک کتاب به نام نهج البلاغه به مردم معرفی کند. بعضی از عالمان دینی به نهج البلاغه "أخ القرآن" یعنی برادر قرآن می گویند. یعنی همان طور که قرآن، کتاب آسمانی ما مسلمانان است و عمل کردن به دستورات آن موجب سعادت ما در دنیا و آخرت می شود، کتاب نهج البلاغه هم می تواند در کنار قرآن راهنمای خوبی برای ما انسان ها باشد.

معنای نهج البلاغه:

آیا می دانید نهج البلاغه به چه معناست؟

نهج البلاغه به زبان عربی است .

نهج یعنی راه و روش.

بلاغه یعنی سخن روشن و واضح.

نهج البلاغه یعنی:

راه و روش زیبا سخن گفتن ،راه و روش خوب حرف زدن.

نهج البلاغه همانند قرآن کریم، کلامی دلنشین و بی نظیر دارد.

هر بار که نهج البلاغه را می خوانیم ، ظرافت و زیبایی هایش را بیشتر حس می کنیم و امام علی(ع) را بهتری شناسیم .مقام معظم رهبری در مورد کتاب نهج البلاغه می فرماید:

"نهج البلاغه در واقع کتابی است که امام علی(ع) را به همه ی جهان معرفی می کند ."
نهج البلاغه کتابی است که هر چه که برای یک انسان مسلمان و یک جامعه ی اسلامی لازم باشد در آن آمده است. در این کتاب با ارزش، امام علی (ع) در مورد خداشناسی

بازگشت همه ی ما به سوی خدا، اخلاق، سیاست و کشور داری و... سخن گفته است .
نهج البلاغه مانند مشاوری دلسوز و آگاه روش های صحیح زندگی کردن را به ما مسلمانان
یاد می دهد و ما را برای رسیدن به سعادت راهنمایی می کند.

نهج البلاغه دارای چند بخش است؟

شریف رضی در کتاب نهج البلاغه، سخنان امام علی(ع) را در سه بخش دسته بندی
کرد:

فصل اول: خطبه های امام علی(ع) است. شریف رضی تعدادی از خطبه های امام علی
(ع) را انتخاب کرده تا مسلمانان آنها را مطالعه کنند و در عمل آنها را به کار ببرند.

فصل دوم: نامه های سیاسی و اخلاقی و نظامی امام علی(ع) است. در این فصل ایشان
تعدادی از نامه ها را انتخاب کرد تا مسلمانان از آن نامه ها استفاده کنند.

فصل سوم: کلمات کوتاه و جمله های زیبای حکمت آمیز است که به "کلمات قصار"
نیز معروف است.

در این فصل شریف رضی، از کلام های امام علی (ع) تعدادی از سخنان گوهر بار ایشان
را جمع آوری کرد.

نهج البلاغه به چه زبان هایی ترجمه شده است؟

اولین بار آقای سید علی نقی فیض الاسلام از عالمان اصفهان، نهج البلاغه را به زبان فارسی ترجمه کرد تا مردم کشور ما با این کتاب بیش تر آشنا شوند. البته دانشمندان دیگری هم نهج البلاغه را به زبان فارسی ترجمه کردند.

هم چنین نهج البلاغه به زبان های دیگر مثل انگلیسی، فرانسوی، ایتالیایی، اسپانیایی، اردو، آلمانی و... ترجمه شده است. این کار دانشمندان باعث شد که مردم سراسر دنیا با امام علی(ع) و سخنان او آشنا شوند و از این کتاب چیزهای خوبی یاد بگیرند.

چگونه در زمان قدیم سخنان امام علی(ع) را جمع آوری می کردند؟

آیا می دانید در زمان قدیم که وسایل مجهز امروزی مانند رادیو، تلویزیون، وسایل پیشرفته ی فیلم برداری و صدا برداری نبود، سخنان امام علی(ع) را چگونه جمع آوری می کردند؟

در زمان گذشته به جای وسایل پیشرفته ی امروزی، تعدادی از یاران امام علی(ع) سخنان امام را گوش می دادند و آنها را حفظ می کردند و آنها را برای مردم بازگو می کردند.

همچنین بعضی از یاران امام علی(ع) سخنان امام را می نوشتند تا مردم از آنها استفاده کنند.

فصل اول: خطبه های امام علی (ع)

خطبه به معنی سخنرانی است و به کسی که سخنرانی می کند خطیب می گویند.

امام علی(ع) با سخنرانی های خود، مردم را هدایت و راهنمایی می کردند. ایشان با سخنان زیبا و رسای خود در دل مردم نفوذ می کردند و از این طریق مسایل اجتماعی، اخلاقی، تربیتی، اعتقادی و... را به گوش مردم می رساندند. اما از بین سخنرانی های امام علی(ع)، سید رضی تعدادی از خطبه ها را انتخاب کرده و در کتاب نهج البلاغه آورده است. امام علی (ع) این خطبه ها را در مجالس یا در جنگها و ... فرموده است. در این بخش به چند نمونه از مسائل مطرح شده در برخی خطبه ها اشاره می کنیم.

حمد و ستایش خدا:

یکی از سخنرانی های حضرت علی(ع) خطبه ی ۸۳ است که با حمد و ستایش خدا آغاز شده است. در این جا قسمتی از این خطبه را می خوانیم:

"ستایش مخصوص خدایی است که قدرتمند و بخشنده ی نعمت هاست.

او بخشنده ی همه ی نعمت ها است و دور کننده ی تمام بلاها و سختی ها است.

او را به خاطر مهربانی ها و نعمتهای فراوانش ستایش می کنم.

به او ایمان دارم، زیرا او آفریدگار همه چیز است.

از او می‌خواهم که مرا هدایت کند چون هم به من نزدیک است و هم نشان‌دهندی
راه است .

از او می‌خواهم که مرا یاری کند زیرا او توانا و پیروز است .

بر او توکل می‌کنم زیرا او یار و یاور خوبی است.

شهادت می‌دهم که حضرت محمد(ص) بنده و رسول خدا است و خداوند، حضرت

محمد(ص) را فرستاده است تا دستورات خدا را اجرا کند و با مردم اتمام حجت کند و

مردم را از عذاب خدا بترساند. "

✽ خداوند در سوره ی حمد، آیه ی ۵ می‌فرماید:

"ایاک نعبد و ایاک نستعین"

"خدایا! فقط تو را می‌پرستیم و فقط از تو یاری می‌خواهیم."

روزه:

امام علی (ع) در قسمتی از خطبه ی ۱۱۰ در مورد روزه می فرمایند:

"روزه ی ماه مبارک رمضان انسان را از عذاب خدا دور نگه می دارد."

ماه رمضان یکی از ماه های پربرکت خداوند است، در ماه رمضان هر کس تلاش می کند که کارهای خوب بیش تری انجام دهد تا در نزد خدا پاداش بیشتری بگیرد. افطاری دادن به مسلمانان، خواندن قرآن و... از عبادت هایی هستند که ما می توانیم در این ماه انجام دهیم. پیامبر (ص) در مورد ماه مبارک رمضان فرمودند: "ای بندگان خدا در ماه رمضان روزه بگیرید که در این ماه خوابتان عبادت است و اعمالتان مورد قبول درگاه خداوند بوده و دعاهایتان برآورده می شود."

چون در این ماه انسان سعی می کند که بیشتر خدا را عبادت کند، خدا هم به او توجه بیشتری می کند و دعاها ی او را در این دنیا برآورده می کند و در جهان آخرت هم او را از عذاب دور می کند.

❁ خداوند در سوره ی بقره آیه ی ۱۸۳ می فرماید:

"يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ"

" ای مومنان روزه بر شما واجب شده است "

پرهیز از دروغ گویی:

دروغ گویی در دین اسلام گناه بزرگی است و خدا انسانهای دروغگو را دوست ندارد.

خداوند در قرآن کریم به ما مسلمانان سفارش می کند که دروغ نگوییم.

امام علی (ع) در قسمتی از خطبه ی ۸۶ در مورد دروغ گویی می فرمایند:

" از دروغ بپرهیزید زیرا دروغ و دروغگویی با ایمان بیگانه است."

(یعنی کسی که به خدا ایمان دارد دروغ نمی گوید).

همچنین در قسمتی از خطبه ی ۸۴ می فرمایند:

" بدترین گفتار دروغ است."

✿ امام محمد باقر (ع) فرمودند:

" هر کس زبانش راستگو باشد ، کردار و عملش نیز پاک است."

به نظر شما آیا انسان می تواند با کسی دوست باشد ولی هیچ اعتمادی به او نداشته باشد؟

وقتی انسان دروغ می گوید باعث می شود که مردم دیگر به او اعتماد نکنند و حتی اگر حرف راست هم بگوید کسی حرف او را باور نکند و رابطه ی خود را با او قطع کنند و کسی با او دوست نشود .

ما باید سعی کنیم حتی به شوخی هم دروغ نگوییم. چون وقتی انسان به شوخی دروغ می گوید بعد از مدتی بدون این که خودش بداند دروغ گویی در او عادت می شود و کم کم در بین دوستانش به دروغ گویی مشهور می شود و هم آبرویش می رود و هم گرفتار گناه بزرگی می شود .

❁ خداوند در سوره ی مرسلات ، آیه ی ۱۵ می فرماید:

"وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ"

"وای بر دروغگویان در روز قیامت"

خداشناسی و شگفتی آفرینش جانداران

اگر مردم در عظمت قدرت خدا ، و بزرگی نعمتهای او می اندیشیدند به راه راست باز می گشتند.

حضرت علی (ع) در خطبه ۱۸۵ نهج البلاغه درباره عظمت پروردگار، راز آفرینش مورچه را چنین بیان کرده اند :

" به مورچه و کوچکی جثه آن نگاه کنید ، که چگونه زیبایی و ظرافت آفرینش او حتی با چشم و فکر انسان فهمیده نمی شود . "

نگاه کنید که مورچه چگونه روی زمین راه می رود و برای به دست آوردن روزی خود تلاش می کند ، دانه ها را به لانه خود می برد و در جای مخصوص نگه می دارد و در فصل گرما برای زمستان تلاش کرده و به هنگام رفتن به لانه ، بیرون آمدن از خانه اش را فراموش نمی کند.

روزی مورچه از طرف خدا تعیین شده و پروردگار غذاهای مناسب با نیازش را برای او آفریده است . خدای مهربان او را فراموش نکرده است و روزی او را هرگز قطع نمی کند اگر آن روزی ، در دل سنگی سخت و صاف یا در میان صخره ای خشک باشد .

اگر به دستگاه گوارش مورچه ، چشم و گوش او خوب نگاه کنید ، دچار شگفتی می شوید و به سختی می توانید درباره شگفتی بدن مورچه صحبت کنید.

خداوند بزرگ مورچه را چنان محکم آفریده است که با آن جثه کوچک و ظریف می تواند روی دست و پایش راه برود .

در آفرینش مورچه هیچ کس به خداوند کمکی نکرده است .

اگر خوب فکر کنید متوجه می شوید که همان آفریننده ی مورچه کوچک ، همان آفریدگاردرخت بزرگ خرماست و پی می بریم که همه موجودات با توجه به آفرینش متفاوتی که دارند از جمله کوچکی و بزرگی ، سنگینی و سبکی ، نیرومندی و ضعیفی ، اما در اصول خلقت و هستی یکسان و برابر هستند .

خوش رویی

حضرت علی (ع) در حکمت ۵۰ نهج البلاغه درباره خوشرویی فرمودند:

" دل های مردم، جذب کسی می شود که خوش رویی می کند."

همه ی آدم ها دوست دارند با آدم خوش اخلاق دوست بشوند.

خوش اخلاقی عمر آدم را زیاد می کند.

❁ خداوند در سوره ی آل عمران ، آیه ی ۱۵۹ می فرماید:

" فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ

وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ "

" پس به [برکت] رحمت الهی با آنان نرمخو [و پرمهر] شدی و اگر تندخو و سختدل

بودی قطعا از پیرامون تو پراکنده می شدند پس از آنان درگذر و برایشان آمرزش بخواه و

در کار [ها] با آنان مشورت کن و چون تصمیم گرفتی بر خدا توکل کن زیرا خداوند

توکل کنندگان را دوست می دارد "

خودآزمایی

۱- کتابی که سخنان زیبای امام علی (ع) در آن جمع آوری شده است، چه نام دارد؟

الف) صحیفه ی سجادیه

ج) نهج البلاغه

ب) قرآن کریم

د) مفاتیح

۲- شریف رضی برای نوشتن کتاب نهج البلاغه ..... سال زحمت کشید.

الف) ۲۰ سال

ج) ۵ سال

ب) ۱۲ سال

د) ۱۰ سال

۳- نهج البلاغه به چه معناست؟

الف) راه سعادت

ج) راه و روش

ب) سخن روشن

د) روش خوب حرف زدن

۴- کتاب نهج البلاغه شامل چه بخش هایی است؟

الف) خطبه ها، نامه ها و سخنان کوتاه امام علی (ع)

ب) نامه ها و سخنان کوتاه امام علی (ع)

ج) خطبه ها و سخنان کوتاه امام علی (ع)

د) خطبه ها، نامه ها ی امام علی (ع)

۵- سخنان امام علی (ع) در نهج البلاغه در مورد چه مسائلی است؟

الف) خداشناسی

ج) بازگشت به سوی خدا

ب) اخلاقی و سیاسی

د) همه ی موارد

۶- امام علی (ع) در خطبه ای فرمودند: خداوند به ..... و بخششی که دارد به همه نزدیک است.

الف) توانا

ج) آغاز گر آفرینش

ب) فضل

د) آفریننده

۷- امام علی (ع) در خطبه ای فرمودند: شهادت می دهم که ..... بنده و رسول خداست.

الف) حضرت محمد(ص)

ج) حضرت علی(ع)

ب) امام سجاد(ع)

د) امام حسین(ع)

۸- امام علی (ع) در خطبه ای فرمودند: روزه ی ماه مبارک رمضان انسان را از ..... دور نگه می دارد.

الف) مشکلات

ج) بیماری ها

ب) عذاب خدا

د) نیازمندی

۹- امام علی (ع) در خطبه ای فرمودند: کسی که امانت دار نباشد از ..... خدا نا امید می شود.

الف) پاداش

ج) نعمت

ب) دعا

د) رحمت

۱۰- به فرموده ی امام علی (ع) ما باید فقط به ..... امیدوار باشیم.

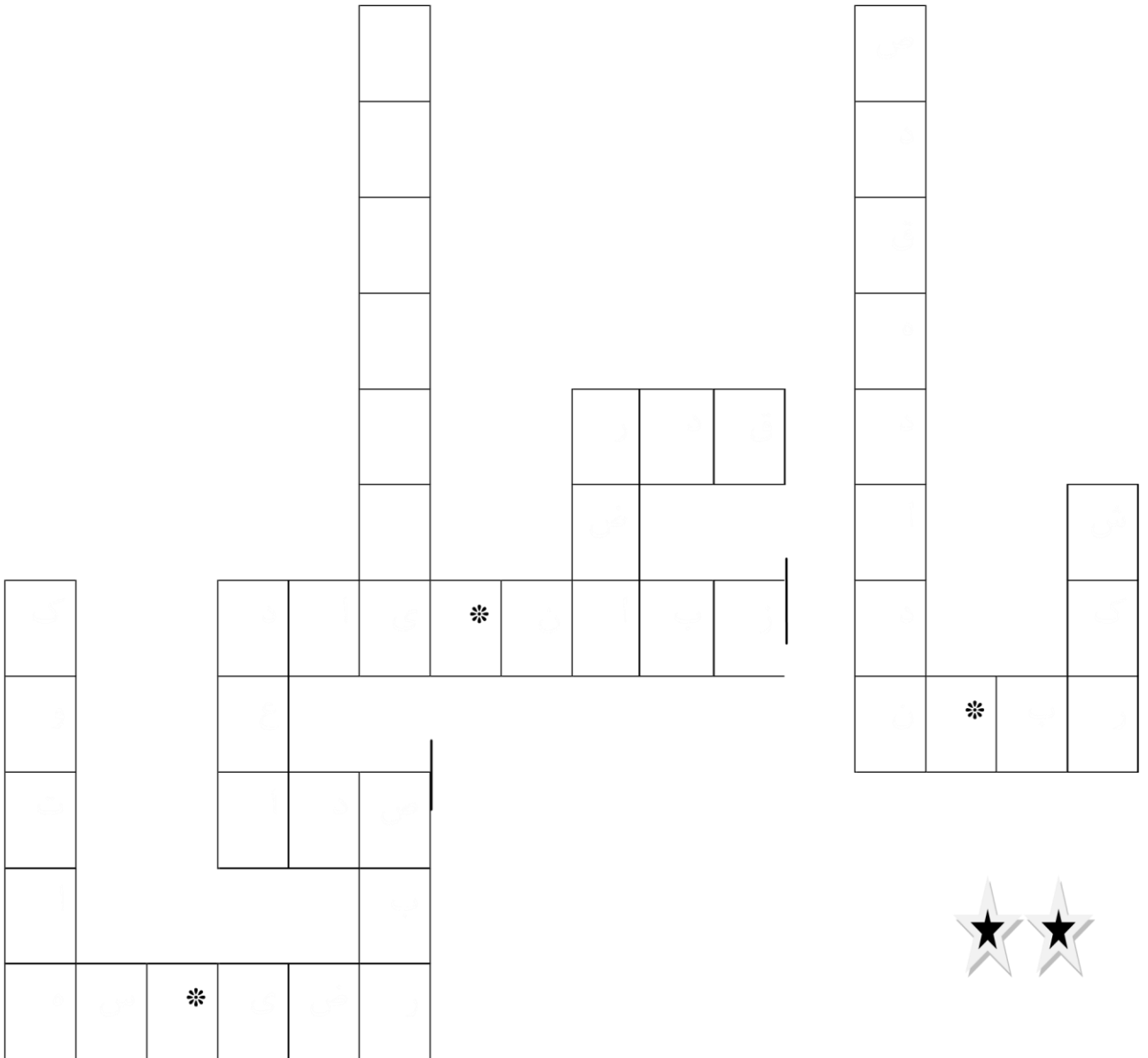
الف) خانواده

ج) پروردگار

ب) دوستان خوب

د) بزرگ ترها

جدول

- ۱- ما باید خدا را به خاطر نعمت هایش ..... کنیم.
- ۲- به معنی پروردگار است.
- ۳- به فرموده ی امام علی (ع) ..... و کمک به نیاز مندان داروی مؤثری است.
- ۴- به فرموده ی امام علی (ع) با بخشش .... و منزلت انسان بالا می رود.
- ۵- نام امام هشتم
- ۶- یکی از نعمت های بزرگ خدا که یکی از عضوهای بدن نیز هست.
- ۷- به معنی خطبه
- ۸- با .... خدا دل ها آرام می گیرد.
- ۹- یکی از راه های ارتباط با خدا
- ۱۰- به معنی صوت است.
- ۱۱- اگر انسان ..... کند حتماً پیروز می شود.
- ۱۲- نویسنده ی کتاب با ارزش نهج البلاغه
- ۱۳- شریف رضی مطالب نهج البلاغه را در ..... بخش جمع آوری کرد.
- ۱۴- کلمات قصار یعنی سخنان ..... امام علی (ع).

منابع:

- ۱- نهج البلاغه، سيد شريف رضى ترجمه محمد دشتى. تهران: پیام عدالت. ۱۳۹۲
- ۲- نهج البلاغه، سيد شريف رضى ترجمه عبدالمحمد آيتى. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامى. ۱۳۷۸
- ۳- حكمت هاى نهج البلاغه جلد اول. محمد رضا هادى زاده. تهران: تابان. ۱۳۸۶
- ۴- واقعيت نگرى در نهج البلاغه. بنياد نهج البلاغه. تهران: تربيت ۱۳۷۰
- ۵- ولايت و رهبرى در نهج البلاغه. مسلم قلى پور گيلانى. تهران: فروزش ۱۳۸۴
- ۶- گهر عمر . جواد محدثى. مشهد: آستان قدس رضوى ۱۳۸۷

گردآورندگان: ناهيد نظرى كوپائى - زهره ميرباقرى - اكرم شامحمدى - سميه اميدى - راحله فرهمندى